

Moronto fu mio frate ed Eliseo;
 138 mia donna venne a me di val di Pado,
 e quindi il soprano tuo si feo.
 Poi seguitai lo 'mperador Currado;
 ed el mi cinse de la sua milizia,
 141 tanto per bene ovrar li venni in grado.
 Dietro li andai incontro a la nequizia
 di quella legge il cui popolo usurpa,
 144 per colpa d'i pastor, vostra giustizia.
 Quivi fu' io da quella gente turpa
 disviluppato dal mondo fallace,
 lo cui amor molt' anime deturpa;
 148 e venni dal martiro a questa pace".

Canto XVI

O poca nostra nobiltà di sangue,
 se gloriar di te la gente fai
 3 qua giù dove l'affetto nostro langue,
 mirabil cosa non mi sarà mai:
 ché là dove appetito non si torce,
 6 dico nel cielo, io me ne gloriai.
 Ben se' tu manto che tosto raccorce:
 sí che, se non s'appon di dí in die,
 9 lo tempo va dintorno con le force.
 Dal 'voi' che prima a Roma s'offerie,
 in che la sua famiglia men persevera,
 12 ricominciaron le parole mie;
 onde Beatrice, ch'era un poco scevra,
 ridendo, parve quella che tossio
 15 al primo fallo scritto di Ginevra.

Ἀδέρφια μου ἦταν ὁ Μπρόντο κι ὁ Ἐλισαῖος·
 ἀπὸ τοῦ Πάδου τὴν κοιλάδα ἦρθε ἡ κυρά μου,
 138 κι αὐτὴ εἶναι ποὺ ἔδωσε τὸ παράνομά σου.
 Τὸν αὐτοκράτορα Κοράδο ὕστερ' ἀκολούθησα·
 κι αὐτός, γιὰ τὶς καλές μου ὑπηρεσίες,
 141 ἱππότη μ' ἔκανε δικό του.
 Τὸν ἀκολούθησα στὸν πόλεμο μὲ τοὺς ἀπίστους,
 ποὺ ἀπ' τοῦ ποιμένα φταίξιμο κι ἐνάντια στοὺς νόμους
 144 ἀρπάζουνε τὶς χῶρες ποὺ ἔπρεπε νὰ ἦτανε δικές σας.
 Ἐκεῖ, ὁ λαὸς αὐτὸς ὁ σιχαμένος
 μ' ἔβγαλε ἀπὸ τὸν φεύτικο τὸν κόσμο,
 οἱ ἀπατηλὲς χαρές του ποὺ τόσο τὶς ψυχὲς ταράζουν·
 148 κι ἔφτασα ἀπὸ τὸ μαρτύριο στὴν εἰρήνη».

Ἄσμα XVI

ᾠ ἀσήμαντη τοῦ αἵματος εὐγένεια,
 ποὺ κάνεις τοὺς ἀνθρώπους νὰ καυχῶνται,
 3 κεῖ κάτω, ποὺ τὰ αἰσθήματα πλανιῶνται,
 ποτὲ γι' αὐτὴν δὲ θὰ ξυπάζομαι ξανά:
 6 γιὰτὶ ἐκεῖ πάνω, ποὺ δὲ λαθεύει ἡ πεθυμιά,
 λέγω στὸν οὐρανό, καυχήθηκα γιὰ σένα.
 Σίγουρα μοιάζεις μὲ μανδύα, ποὺ ὅλο μικραίνει
 ἂν τσόντα δὲ σοῦ ράβουν κάθε μέρα,
 9 γιὰτὶ μὲ τὴν φαλίδα του ὁ χρόνος σὲ κονταίνει.
 Μὲ τὸ "σεῖς" ἄρχισα νὰ ξαναμιλῶ,
 ποὺ τὸ πρωτόπαν οἱ Ρωμαῖοι,
 12 κι ὅλο πιὸ λίγο τώρα συνηθίζουν.
 Κι ἡ Βεατρίκη, ποὺ ἴστεκε πιὸ πέρα,
 χαμογελαῖ, ὅπως ξερόβηξε ἡ παλατιανὴ κυρὰ
 15 ὅταν, ὅπως λέν, τὸ πρῶτο λάθος ἔκανε ἡ Τζινέβρα.

Io cominciai: "Voi siete il padre mio;
 voi mi date a parlar tutta baldezza;
 18 voi mi levate sí, eh'í' son piú ch'io.
 Per tanti rivi s'empie d'allegrezza
 la mente mia, che di sé fa letizia
 21 perch'è può sostener che non si spezza.
 Ditemi dunque, cara mia primizia,
 quai fuor li vostri antichi e quai fuor li anni
 24 che si segnaro in vostra püerizia;
 ditemi de l'ovil di San Giovanni
 quanto era allora, e chi eran le genti
 27 tra esso degne di piú alti scanni".
 Come s'avviva a lo spirar d'i venti
 carbone in fiamma, cosí vid' io quella
 30 luce risplendere a' miei blandimenti;
 e come a li occhi miei si fé piú bella,
 cosí con voce piú dolce e soave,
 33 ma non con questa moderna favella,
 dissemi: "Da quel dí che fu detto 'Ave'
 al parto in che mia madre, ch'è or santa,
 36 s'alleviò di me ond' era grave,
 al suo Leon cinquecento cinquanta
 e trenta fiata venne questo foco
 39 a rinfiammarsi sotto la sua pianta.
 Li antichi miei e io nacqui nel loco
 dove si truova pria l'ultimo sesto
 42 da quei che corre il vostro annüal gioco.
 Basti d'i miei maggiori udirne questo:
 chi ei si fosser e onde venner quivi,
 45 piú è tacer che ragionare onesto.
 Tutti color ch'a quel tempo eran ivi
 da poter arme tra Marte e 'l Batista,
 48 eran il quinto di quei ch'or son vivi.

Κι ἀρχίζω: «Σεῖς εἶσθε ὁ πρόγονός μου·
 σεῖς νὰ μιλήσω μοῦ δίνετε κουράγιο,
 18 σεῖς μὲ ἀνυψώνετε, ἀπ' ὅσο εἶμαι, παραπάνω.
 Τόση εὐθυμία τὴν φυχή μου πλημμυρίζει,
 ποὺ χαίρεται γιατί μπορεί καὶ τὴν ἀντέχει
 21 τὴν τόση της χαρὰ καὶ δὲν τήνε λυγίζει.
 Ἄγαπημένη τῆς φαμελιάς μου ρίζα, πέστε μου λοιπόν,
 ποιοὶ ἦσαν οἱ πρόγονοί σας καὶ ποιά τὰ χρόνια
 24 ποὺ σημαδέψανε τὰ πρῶτα βήματά σας·
 μιλήστε μοι γιὰ τοῦ Ἁγίου Γιάννη τὸ μαντρί,
 σὰν πόσους εἶχε τότε τὸ κοπάδι καὶ ποιές οἱ φαμελιές
 27 ποὺ ἔχαν ἀξιωθεῖ τις ἐξουσίες τις πιὸ ἀψηλές».
 Σὰν τὸ ἀναμμένο κάρβουνο ποὺ ζωηρεύει
 στὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου, ἔτσι κι αὐτὸ τὸ φῶς,
 30 στὰ εὐγενικά μου λόγια, πῆρε νὰ ζωντανεύει·
 κι ὅπως ὁμόρφυνε στὰ μάτια μου ἡ μορφή,
 ἔτσι καὶ μὲ γλυκιά καὶ ἤρεμη φωνή
 33 ἄρχισε νὰ μιᾶ, ὄχι ὅμως στὴ γλώσσα τὴ σημερινή:
 «Ἀπὸ τὴ μέρα ποὺ εἰπώθηκε τὸ "Χαῖρε"
 μέχρι ποὺ γέννησε ἡ μάνα μου—ποὺ τώρα ἔχει ἀγιάσει—
 36 κι ἐλευτερώθηκε ἀπὸ μέ, ποὺ μ' εἶχε μὲς στὰ σπλάχνα,
 τὸ ἀστέρι ἐτοῦτο κάτω ἀπ' τοῦ Λιονταριοῦ τὸ πόδι,
 στροφὲς γύρισε πεντακόσιες καὶ πενήντα καὶ τριάντα;
 39 φωτιά νὰ πάρει γιὰ νὰ ξανανάψει.
 Ἐγὼ κι οἱ πρόγονοί μου γεννηθήκαμε
 ἐκεῖ ποὺ ὁ καβαλάρης ποὺ παραβγαίνει στὸν ἀγῶνα
 42 βρίσκεται λίγο πρὶν ἀπ' τὴ στερνὴ τὴ γειτονιά.
 Γιὰ τοὺς προγόνους μου ἐτοῦτο φτάνει νὰ γνωρίζεις·
 ποιοὶ ἦσαν καὶ ποῦθε εἶχαν ἐρθεῖ
 45 κανεῖς σεμνότερο εἶναι νὰ σωπαίνει παρὰ νὰ ὀμιλεῖ.
 Ὅσοι, ἐκεῖνον τὸν καιρὸ, μποροῦσαν ὄπλα νὰ σηκώσουν,
 ἀνάμεσα στὸ ἄγαλμα τοῦ Ἄρη καὶ τὸ Βαπτιστήριο,
 48 τὸ πέμπτο ἦταν ἀπ' ὅσοι εἶναι τώρα ζωντανοί.

Ma la cittadinanza, ch'è or mista
 di Campi, di Certaldo e di Feggghine,
 51 pura vediesi ne l'ultimo artista.
 Oh quanto fora meglio esser vicine
 quelle genti ch'io dico, e al Galluzzo
 54 e a Trespiano aver vostro confine,
 che averle dentro e sostener lo puzzo
 del villan d'Aguglion, di quel da Signa,
 57 che già per barattare ha l'occhio aguzzo!
 Se la gente ch'al mondo piú traligna
 non fosse stata a Cesare noverca,
 60 ma come madre a suo figlio benigna,
 tal fatto è fiorentino e cambia e merca,
 che si sarebbe vòlto a Simifonti,
 63 là dove andava l'avolo a la cerca;
 sariesi Montemurlo ancor de' Conti;
 sarieno i Cerchi nel piovier d'Acone,
 66 e forse in Valdigrive i Buondelmonti.
 Sempre la confusion de le persone
 principio fu del mal de la cittade,
 69 come del vostro il cibo che s'appone;
 e cieco toro piú avaccio cade
 che cieco agnello; e molte volte taglia
 72 piú e meglio una che le cinque spade.
 Se tu riguardi Luni e Orbisaglia
 come sono ite, e come se ne vanno
 75 di retro ad esse Chiusi e Sinigaglia,
 udir come le schiatte si disfanno
 non ti parrà nova cosa né forte,
 78 poscia che le cittadi termine hanno.
 Le vostre cose tutte hanno lor morte,
 sí come voi; ma celasi in alcuna
 81 che dura molto, e le vite son corte.

Όλοι ὁμως τότε οἱ πολίτες, πού τώρα ἀνακατώθηκαν
 μ' αὐτούς τοῦ Κάμπι, τοῦ Τσερτάλντο καί τοῦ Φεγκίνε,
 51 φαινόντανε ποῦροι Φιορεντῖνοι· κι οἱ τελευταῖοι τεχνίτες.
 Ἄχ, πόσο θά 'τανε καλύτερα ἔξω ἂν εἶχαν μείνει
 αὐτοὶ πού πιό μπροστά ὀνομάτισα, κι ἂν τὸ Γκαλούτσο,
 54 τὸ Τρεσπιάνο ἦταν τὸ σύνορο, τὴν πολιτεία πού κλίνει,
 παρὰ νὰ ὑποφέρετε μέσα στὴν πόλη τὴ βρομιὰ
 ἐκείνου τοῦ χωριάτη τοῦ Ἀγκουλιόν καί τ' ἄλλου ἀπ' τὴ Σίνια
 57 πού 'χει κιόλας τὸ μάτι ἀχόρταγο, ἔτοιμο γιὰ κομπίνα!
 Αὐτοὶ πού πιότερο στὸν κόσμο ἔχουνε ξεστρατίσει
 ἂν δὲ φερόντουσαν στὸν Αὐτοκράτορα σὰ νὰ 'ταν μητριά του
 60 παρὰ σὰ μάνα στὸ γιό της, μὲ στοργή,
 ὁ τάδε, πού Φιορεντῖνος ἔχει γίνει κι ἐμπόριο κάνει
 καὶ τοκίζει, στὸ Σιμιφόντι θά 'χε μείνει,
 63 ἐκεῖ πού ὁ πάππος του δουλειὰ ἔφαχνε γιὰ νὰ ζήσει·
 θά 'ταν τὸ Μοντεμούρλο στῶν Κόντι τὰ χέρια ἀκόμα·
 κι οἱ Τσέρκι στὴν ἐνορία τοῦ Ἀκόνε,
 66 κι ἴσως στὸ Βαλντιγκριέβε οἱ Μπουοντελμόντι.
 Πάντα τὸ ἀνακάτωμα μέσα στὴν κοινωνία
 κακῶν στάθηκε ἀρχὴ μέσα στὴν πολιτεία,
 69 σάμπως τροφή πού κἀθεται σὲ φουσκωτὸ στομάχι·
 πιὸ γρήγορα ταῦρος πέφτει τυφλός, παρὰ τυφλὸ ἄρνι,
 κι εἶναι πολλὲς φορές πού πιότερο καὶ κάλλιο κόβει ἓνα σπαθί
 72 παρὰ ὅταν βρῖσκονται πέντε σπαθιά μαζί.
 Ἄν κάτσεις καὶ σκεφτεῖς πῶς καταντῆσαν
 οἱ πολιτεῖες Λούνι καὶ Ὁρμισάλια
 75 καὶ πῶς στὰ χνάρια τους ἀκολουθοῦν Κιούζι καὶ Σινιγκάλια,
 ἂν μάθεις τὰ σόγια πῶς σβήνουν,
 καινούργιο δὲ θά σοῦ φανεῖ
 78 ὅτι κι οἱ πολιτεῖες, κι αὐτὲς τελειώνουν.
 Ὅλα στὸν κάτω κόσμο σας, κι ἐσεῖς, ἔχουνε τέλος,
 μὰ μερικὰ τὸ κρύβουν, γιὰτὶ διαρκοῦν πολὺ,
 81 ἐνῶ μικρὴ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ ζωὴ.

E come 'l volger del ciel de la luna
 cuopre e discuopre i liti senza posa,
 84 così fa di Fiorenza la Fortuna:
 per che non dee parer mirabil cosa
 ciò ch'io dirò de li alti Fiorentini
 87 onde è la fama nel tempo nascosa.
 Io vidi li Ughi e vidi i Catellini,
 Filippi, Greci, Ormanni e Alberichi,
 90 già nel calare, illustri cittadini;
 e vidi così grandi come antichi,
 con quel de la Sannella, quel de l'Arca,
 93 e Soldanieri e Ardinghi e Bostichi.
 Sovra la porta ch'al presente è carea
 di nova fellonia di tanto peso
 96 che tosto fia iattura de la barca,
 erano i Ravignani, ond'è disceso
 il conte Guido e qualunque del nome
 99 de l'alto Bellincione ha poscia preso.
 Quel de la Pressa sapeva già come
 regger si vuole, e avea Galigaio
 102 dorata in casa sua già l'elsa e 'l pome.
 Grand' era già la colonna del Vaio,
 Sacchetti, Giuochi, Fifanti e Barucci
 105 e Galli e quei ch'arrossan per lo staio.
 Lo ceppo di che nacquero i Calfucci
 era già grande, e già eran tratti
 108 a le curule Sizzii e Arrigucci.
 Oh quali io vidi quei che son disfatti
 per lor superbia! e le palle de l'oro
 111 fiorian Fiorenza in tutt' i suoi gran fatti.
 Così facieno i padri di coloro
 che, sempre che la vostra chiesa vaca,
 114 si fanno grassi stando a consistoro.

Κι ὅπως, χωρίς σταματημό, γιαλοὺς σκεπάζει-ξεσκεπάζει
 μὲ τοὺς δικoὺς του κύκλους τὸ φεγγάρι,
 84 τὸ ἴδιο ἢ Μοίρα στὴ Φλωρεντία κάνει:
 γι' αὐτὸ παράξενο δὲν πρέπει νὰ φανεῖ
 ὅ,τι θὰ πῶ γιὰ τὶς παλιὲς φαμίλιες τὶς Φλωρεντινὲς
 87 ποὺ ἢ φήμη τους μέσα στὸ χρόνο ἔχει κρυφτεῖ.
 Εἶδα τοὺς Οὔγκους, εἶδα τοὺς Κατελίνοι,
 Φιλίπποι, Ὀρμάνι, Γκρέτσι κι Ἀλμπερίκι,
 90 λαμπροὶ νὰ ναι πολίτες, ποὺ τώρα ἔχουν ξεπέσει:
 κι εἶδα τόσο σπουδαίους ὅσο κι ἀρχαίους,
 τοὺς Ἄρκα, τοὺς Σανέλα,
 93 τοὺς Μποστίκι, Ἀρντίγκι, Σολντανιέρους.
 Πάνω ἀπ' τὴν πόρτα ποὺ μὲ καινούργια προδοσία
 τώρα εἶναι τόσο φορτωμένη,
 96 ποὺ σίγουρα τῆς βάρκας τὸ χαμὸ θὰ φέρει,
 ζοῦσαν οἱ Ραβινιάνοι,
 ποὺ ὁ κόμης Γκουίντο ἀπ' αὐτοὺς κρατάει, κι ὅσοι, ὕστερα,
 99 τοῦ Μπελιντσιόνε τοῦ μεγάλου τ' ὄνομα ἔχουν πάρει.
 Τὸ σόι τῶν Ντέλα Πρέσα εἶχε πιά μάθει
 πῶς κυβερνᾶν καὶ δίνουν προσταγή,
 102 κι ὁ Γκαλιγκάιο τοῦ σπαθιοῦ του εἶχε τότε τὴ λαβὴ χρυσή.
 Σπουδαῖοι εἶχανε κιόλας γίνεи αὐτοὶ ποὺ στὸ σκουτάρι
 εἶχανε γούνινη οὐρά, οἱ Σακέτι, Τζιόκι, Φιφάντι καὶ Μπαρούτσι,
 105 οἱ Γκάλι κι αὐτοὶ ποὺ ἀκόμα γιὰ τὸ μέτρο νιώθουνε ντροπή.
 Τὸ δέντρο ποὺ κατάγονται οἱ Καλφούτσι
 εἶχε μεγαλώσει καὶ στ' ἀξιώματα εἶχαν ἀνεβεῖ
 108 οἱ Σίτσι κι οἱ Ἀριγκούτσι.
 ὦ, πόσους εἶδανε τὰ μάτια μου
 ποὺ ἀπ' τὴν ὑπεροφία ἔχουν καταστραφεῖ! Κι οἱ μπάλες
 111 οἱ χρυσὲς στολιζανε τὴ Φλωρεντία μὲ πράξεις ὑψηλές.
 Τὸ ἴδιο κἀνανε κι οἱ πατεράδες
 αὐτῶν ποὺ ὅταν ὁ θρόνος ὁ ἐπισκοπικὸς χηρεῖι,
 114 στῶν συνεδρίων χοντραίνουν τὸ τραπέζι.

L'oltracotata schiatta che s'indraea
 dietro a chi fugge, e a chi mostra 'l dente
 117 o ver la borsa, com' agnel si placa,
 già venía sú, ma di picciola gente;
 sí che non piacque ad Ubertin Donato
 120 che poi il suocero il fé lor parente.
 Già era 'l Caponsacco nel mercato
 disceso giú da Fiesole, e già era
 123 buon cittadino Giuda e Infangato.
 Io dirò cosa incredibile e vera:
 nel picciol cerchio s'entrava per porta
 126 che si nomava da quei de la Pera.
 Ciascun che de la bella insegna porta
 del gran barone il cui nome e 'l cui pregio
 129 la festa di Tommaso riconforta,
 da esso ebbe milizia e privilegio;
 avvegna che con popol si rauni
 132 oggi colui che la fascia col fregio.
 Già eran Gualterotti e Importuni;
 e ancor saria Borgo piú quièto,
 135 se di novi vicin fosser digiuni.
 La casa di che nacque il vostro fletto,
 per lo giusto disdegno che v'ha morti,
 138 e puose fine al vostro viver lieto,
 era onorata, essa e suoi consorti:
 o Buondelmonte, quanto mal fuggisti
 141 le nozze süe per li altrui conforti!
 Molti sarebber lieti, che son tristi,
 se Dio t'avesse concesso ad Ema
 144 la prima volta ch'a città venisti.
 Ma conveniesi, a quella pietra scema
 che guarda 'l ponte, che Fiorenza fesse
 147 vittima ne la sua pace postrema.

Ἡ φαντασμένη ἡ φάρα, ποὺ κάνει πὼς θεριεύει
 μπροστά σ' ὅποιον ὑποχωρεῖ καὶ φεύγει,
 117 κι ἀρνὶ γίνεται ἡμερο σ' ὅποιον τὰ δόντια ἢ μονέδα δείξει,
 εἶχε ἀρχίσει ν' ἀνεβαίνει, μ' ἀπὸ γενιὰ μικρῆ
 γι' αὐτὸ δὲν ἄρесе στὸν Οὐμπέρτο Ντονάτο
 120 ποὺ ὁ πεθερός του τὸν ἔβαλε μ' αὐτοὺς νὰ συγγενέφει.
 Εἶχε κιόλας στὴν ἀγορὰ κατέβει ὁ Καπονσάκο
 ἀπὸ τὸ Φιέζολε· κι ἦσανε εὐυπόληπτοι πολίτες
 123 ὁ Τζιούντα κι ὁ Ἰνφανγκάτο.
 Θὰ πῶ κάτι ἀπίστευτο μ' ἀληθινό:
 στῶν τειχῶν τὸν κύκλο τὸν μικρὸ
 126 ἔμπαινες ἀπὸ πύλη μὲ τ' ὄνομα τῶν ντελὰ Πέρα.
 Ὅσοι τὸν ὄμορφο τὸν θηρεὸ μοστράρουν
 τοῦ ἄρχοντα τοῦ μεγάλου, ποὺ τ' ὄνομά του καὶ τὴ φήμη
 129 τοῦ Αἰ-Θωμᾶ τὴ μέρα τὴ γιορτάζουν, ἐπῆραν
 ἀπ' αὐτὸν προνόμια κι ἔγιναν ἰππότες· κι ἕνας τους,
 ποὺ τὴ σημαία του ἔχει μὲ χρυσὴ μπάρα στολισμένη,
 132 σήμερα μὲ τὸ πόπολο πηγαίνει!
 Μεγάλο ἦσανε κιόλας οἱ Γκουαλντερότι κι οἱ Ἰμποροτύνι·
 κι ὁ Μποῦργκος θὰ ἔτανε πιὸ ἡσυχος ἀκόμη
 135 ἂν δὲν εἶχαν ἐρθεῖ νέοι γειτόνοι.
 Τὸ σπίτι ὅπου ἐγεννήθη ἡ συφορά σας,
 γιὰ δίκαιη προσβολὴ ποὺ τὸ θανατικὸ ἔχει φέρει,
 138 καὶ τέρμα στὴν ξένοιαστη ζωὴ σας,
 ἦτανε τιμημένο, μαζί κι ἡ φάρα ὄλη:
 ὦ Μπουαντελμόντε, πόσο κακὸ ἔχεις κάνει,
 141 τὸ γάμο ποὺ δὲν ἔκανες, γιὰ ἀλλουνοῦ τὴ χάρη!
 Θὰ ἔταν πολλοὶ οἱ χαρούμενοι ποὺ τώρα εἶν' λυπημένοι
 ἂν σ' ἔπνιγε ὁ Θεὸς στοῦ Ἐμα τὸ ποτάμι
 144 τὴν πρώτη τὴ φορά ποὺ ἐρχόσουνε στὴν πόλη.
 Μὰ ἦταν ἀνάγκη ἡ Φλωρεντία
 τέλος νὰ βάλει στὴν εἰρήνη κἀνοντας θυσία
 147 στὸ ἄγαλμα τὸ κολοβὸ ποὺ φύλαε τὸ γιοφύρι.

Con queste genti, e con altre con esse,
 vid'io Fiorenza in sí fatto riposo,
 150 che non avea cagione onde piangesse.
 Con queste genti vid'io glorioso
 e giusto il popol suo, tanto che 'l giglio
 non era ad asta mai posto a ritroso,
 154 né per division fatto vermiglio”.

Canto XVII

Qual venne a Climené, per accertarsi
 di ciò ch'avèa incontro a sé udito,
 3 quei ch'ancor fa li padri ai figli scarsi;
 tal era io, e tal era sentito
 e da Beatrice e da la santa lampa
 6 che pria per me avea mutato sito.
 Per che mia donna “Manda fuor la vampa
 del tuo disio”, mi disse, “sí ch'ella esca
 9 segnata bene de la interna stampa:
 non perché nostra conoscenza cresca
 per tuo parlare, ma perché t'ausi
 12 a dir la sete, sí che l'uom ti mesca”.
 “O cara piota mia che sí t'insusi,
 che, come veggion le terrene menti
 15 non capere in triangol due ottusi,
 così vedi le cose contingenti
 anzi che sieno in sé, mirando il punto
 18 a cui tutti li tempi son presenti;
 mentre ch'io era a Virgilio congiunto
 su per lo monte che l'anime cura
 21 e discendendo nel mondo defunto,

Μὲ τέτοιες οἰκογένειες καὶ μ' ἄλλες σὰν κι αὐτὲς
 εἶδα τὴ Φλωρεντία νὰ ζεῖ μὲς στὴν εἰρήνη,
 150 αἰτίες δὲν εἶχε δάκρυα πικρὰ νὰ χύνει.
 Μὲ τέτοιες οἰκογένειες εἶδα τὸ λαό της
 δίκαιο κι ἔνδοξο νὰ ζεῖ
 κι οὔτε ποτὲ ἀναποδογύρισαν οἱ κρίνοι,
 154 οὔτε γινῆκαν κόκκινοι ἀπὸ ἐμφύλια μίση».

Ἄσμα XVII

“Ὅπως αὐτὸς ποὺ ζήταγε νὰ μάθει ἀπ' τὴν Κλυμένη
 ὅσα εἶχε ἀκούσει εἰς βάρος του ἂν ἦτανε σωστά,
 3 τὰ λόγια ποὺ χωρίζουνε τοὺς γιούς ἀπ' τοὺς πατέρες,
 ἔτσι ἤμουνα, καὶ τό 'νωσε καλὰ κι ἡ Βεατρίκη
 καὶ ἡ ἄλλη ἡ ἅγια ἡ λάμψη, ποὺ γιὰ νὰ μοῦ μιλήσει
 6 ἀπ' τὸ σταυρὸ κατέβηκε τὴ θέση της ἔχοντας παρατήσει.
 Κι ἔτσι ἡ κυρά μου: «Ἡ φλόγα ἔξω ἄς βγεῖ
 γι' αὐτὸ ποὺ θὲς νὰ μάθεις, ἔτσι ποὺ νὰ φανεῖ
 9 καλὰ ἡ ἀγωνία ποὺ σὲ τυραννεῖ
 κι ὄχι γιατί ἔτσι ἡ γνώση μας θὲ ν' αὐξηθεῖ
 μ' ὅσα θὰ πεῖς, μὰ γιὰ νὰ σὲ βοηθήσει,
 12 ἐτούτη ἐδῶ ἡ δίψα γιὰ νὰ σβήσει».
 «Ἦ ἀγαπημένη τῆς γενιάς μου ρίζα, ὅπου τόσο φηλὰ
 πετᾶς, ποῦ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι ἐννοοῦνε
 15 ὅτι δὲ γίνεται στὸ τρίγωνο δυὸ ἀμβλείες γωνίες νὰ σταθοῦνε,
 ἔτσι τὰ πιθανὰ τὰ βλέπεις πρὶν συμβοῦνε,
 σ' ἓνα σημεῖο ποὺ τὰ παλιά, τὰ τωρινὰ
 18 καὶ τὰ μελλούμενα χωροῦνε
 ὅταν μὲ τὸν Βιργίλιο περπατοῦσα
 ἐπάνω στὸ βουνὸ ποὺ τίς ψυχὲς γιατρεύει
 21 καὶ μὲς στὸν κόσμον τῶν νεκρῶν εἶχα κατέβει,

dette mi fuor di mia vita futura
 parole gravi, avvegna ch'io mi senta
 24 ben tetragono ai colpi di ventura;
 per che la voglia mia saria contenta
 d'intender qual fortuna mi s'appressa:
 27 ché saetta previsa vien piú lenta".
 Così diss' io a quella luce stessa
 che pria m'avea parlato; e come volle
 30 Beatrice, fu la mia voglia confessa.
 Né per ambage, in che la gente folle
 già s'inviscava pria che fosse anciso
 33 l'Agnel di Dio che le peccata tolle,
 ma per chiare parole e con preciso
 latin rispuose quello amor paterno,
 36 chiuso e parvente del suo proprio riso:
 "La contingenza, che fuor del quaderno
 de la vostra matera non si stende,
 39 tutta è dipinta nel cospetto eterno;
 necessità però quindi non prende
 se non come dal viso in che si specchia
 42 nave che per torrente giú discende.
 Da indi, sí come viene ad orecchia
 dolce armonia da organo, mi viene
 45 a vista il tempo che ti s'apparecchia.
 Qual si partio Ipolito d'Atene
 per la spietata e perfida noverca,
 48 tal di Fiorenza partir ti convene.
 Questo si vuole e questo già si cerca,
 e tosto verrà fatto a chi ciò pensa
 51 là dove Cristo tutto dí si merca.
 La colpa seguirà la parte offensa
 in grido, come suol; ma la vendetta
 54 fia testimonio al ver che la dispensa.

πικρά ἄκουσα λόγια γιὰ τὴ ζωὴ μου τὴ μελλοντικὴ,
 ὅμως ἔτοιμος εἶμαι ὅλα νὰ τὰ δεχθῶ
 94 καὶ στὰ χτυπήματα τῆς μοίρας μου ν' ἀντισταθῶ·
 κι ἔτσι ἡ ψυχὴ μου θὰ ἴν' ἑτοιμασμένη
 γιὰ νὰ δεχθεῖ, ὅ,τι τῆς γράφει ἡ εἰμαρμένη·
 97 λιγότερο πονάει ἡ σαίτιά ὅταν κανεῖς τὴν περιμένει».

Ἐτοῦτα εἶπα, στὸ φῶς ἐκεῖνο ποῦ μοῦ εἶχε πρωτύτερα
 μιλήσει, καὶ τὴν ἐπιθυμία μου ξεσκέπασα,
 99 ὅπως ἡ Βεατρίκη τό 'χε θελήσει.
 Δὲ μίλησε μὲ λόγια διαφορούμενα, ὅπως παλιὰ οἱ χρησμοί,
 στῶν εἰδωλολατρῶν τὴν ἐποχὴ,
 99 προτοῦ ὁ ἄμνος τοῦ θεοῦ νὰ σταυρωθεῖ
 καὶ τὴ δικιά μας ἁμαρτία νὰ φορτωθεῖ,
 παρὰ σὲ γλώσσα καθαρὴ ἀποκριθῆ ἡ ἀγάπη ἡ πατρικὴ,
 96 μέσα στὴν ἰλαρότητα κλεισμένη καὶ λαμπρὴ:
 «Οἱ πιθανότητες τῶν γεγονότων ποῦ δὲν πᾶνε
 πέρα ἀπὸ τὸ δικό σας τὸ βιβλίο,
 99 μὲς στὴν εἰκόνα τῆς αἰωνιότητος εἶν' ὅλες τους γραμμένες·
 τοῦτο ὅμως δὲ σημαίνει πὼς εἶναι ἀναπότρεπτες,
 παρὰ μονάχα ὅπως θωροῦμε τὸ καράδι
 49 ποῦ στὸ ποτάμι μὲ τὸ ρεῦμα κατεβαίνει.
 Ἄπ' τὴν εἰκόνα αὐτὴ, ὅπως μέχρι τ' ἀφτιά μας
 ἔρχεται ἡ γλυκιά τοῦ ὀργάνου ἡ ἀρμονία,
 45 ἐμπρός μου ἔρχεται τῆς μέλλουσας ζωῆς σου ἡ φαντασμαγορία.
 "Ὅπως ἀπὸ τὴν ἄπιστη κι ἄσπονδη μητριά του
 ἔφυγεν ὁ Ἰππόλυτος ἀπ' τὴν Ἀθήνα ἐξόριστος,
 48 ἔτσι νὰ φύγεις μέλλει σου ἀπὸ τὴ Φλωρεντία.
 Ἐτσι τὸ θέλουν κι ἔτσι τὸ σχεδιάζουν,
 καὶ σύντομα τὸ κατορθώνουν, αὐτοὶ ποῦ τὸ στοχάζουν
 51 καὶ τὸν Χριστὸ ὀλημερίς πουλᾶνε κι ἀγοράζουν.
 Θὲ νὰ φωνάξουν, ὅπως πάντα,
 ὅτι τὸ φταίξιμο εἶναι τῶν νικημένων· ὅμως
 54 ἄς εἶναι μάρτυρας ἀληθινὸς τοῦ ἐνόχου ἡ θεία ἡ τιμωρία.

Tu lascerai ogni cosa diletta
 più caramente; e questo è quello strale
 57 che l'arco de lo essilio pria saetta.
 Tu proverai sí come sa di sale
 lo pane altrui, e come è duro calle
 60 lo scendere e 'l salir per l'altrui scale.
 E quel che piú ti graverà le spalle,
 sarà la compagnia malvagia e scempia
 63 con la qual tu cadrai in questa valle;
 che tutta ingrata, tutta matta ed empia
 si farà contr' a te; ma, poco appresso,
 66 ella, non tu, n'avrà rossa la tempia.
 Di sua bestialitate il suo processo
 farà la prova; sí ch' a te fia bello
 69 avverti fatta parte per te stesso.
 Lo primo tuo refugio e 'l primo ostello
 sarà la cortesia del gran Lombardo
 72 che 'n su la scala porta il santo uccello;
 ch'in te avrà sí benigno riguardo,
 che del fare e del chieder, tra voi due,
 75 fia primo quel che tra li altri è piú tardo.
 Con lui vedrai colui che 'mpresso fue,
 nascendo, sí da questa stella forte,
 78 che notabili fier l'opere sue.
 Non se ne son le genti ancora accorte
 per la novella età, ché pur nove anni
 81 son queste rote intorno di lui torte;
 ma pria che 'l Guasco l'alto Arrigo inganni,
 parran faville de la sua virtute
 84 in non curar d'argento né d'affanni.
 Le sue magnificenze conosciute
 saranno ancora, sí che ' suoi nemici
 87 non ne potran tener le lingue mute.

Καθετί αγαπημένο πίσω σου θ' αφήσεις
 κι αυτή θέ να 'ν' ή πρώτη ή σαΐτα
 57 που από τής εξορίας τὸ τόξο θέ να σε χτυπήσει.
 Θα δοκιμάσεις πόσο πικρὸ εἶναι τοῦ ξένου τὸ φῶμι
 και πόσο εἶναι σκληρὸς ὁ δρόμος
 60 σὰν κατεβαίνεις κι ανεβαίνεις τοῦ ἄλλου τὸ σκαλί.
 Μὰ πιὸ ἀνυπόφορη γιὰ σε θέ να 'ναι
 ή ἄθλια και ήλίθια συντροφιά
 63 ὅπου μαζί της θά 'σαι στήν κακοτυχία:
 ἀχάριστη, ὀργισμένη, στὸ νοῦ της σαλεμένη,
 ἐνάντια σου θέ να 'ναι, ὅμως, σε λίγο,
 66 ὄχι ἐσύ, αὐτὴ θά 'χει τὴν κεφαλὴ ματοβαμμένη.
 Ἡ λαθεμένη της πορεία,
 ἀπόδειξη ἄς γίνεῖ γιὰ τὴ δική της τὴ θηριωδία,
 69 κι εἶναι καλὸ γιὰ σε χώρια να μείνεις.
 Ἡ πρώτη σου καταφυγή, ή πρώτη κατοικία,
 θά 'ν' τοῦ μεγάλου τοῦ Λομβαρδοῦ ή μεγαλοφυχία,
 72 που τὸ ἔμβλημα του, τὸ ἱερὸ πουλί, ἔχει πάνω ἀπ' τὴ σκάλα:
 μὲ τόση θά σε ἀγκαλιάσει καλοσύνη,
 που ἀνάμεσά σας, ἀντίθετα ἀπ' τῶν ἄλλων τὴ συνήθεια,
 75 θά 'ναι γοργότερος ἀπὸ κείνον που ζητᾶ, αὐτὸς που δίνει.
 Κοντὰ του θέ να δεῖς αὐτὸν ὅπου στὴ γέννησή του
 τόση ἔδειξε εὐνοια τοῦτο τὸ δυνατὸ ἀστέρι,
 78 που ἀλησμόνητα θά 'ναι τὰ κατορθώματά του.
 Δὲν τό 'χει ἀκόμα καταλάβει ὁ κόσμος
 γιὰτι εἶναι τώρα νιούτσικος, μόλις ἐννιά φορὲς
 81 φέρανε τ' ἄστρα γύρω του στροφές:
 πρὶν ὅμως ὁ Γασκόνος τὸν εὐγενῆ Ἑρρίκο παρατήσει,
 σπίθες θέ να φανοῦν τῆς ἀρετῆς του
 84 και χρήματα και κόπους θ' ἀφηφήσει.
 Τὰ κατορθώματά του τόσο γνωστὰ θά γίνουν,
 που ἀκόμα και τῶν ἐχτρῶν τὰ στόματα
 87 δὲ θά μπορέσουνε κλειστὰ να μείνουν.

A lui t'aspetta e a' suoi benefici;
 per lui fia trasmutata molta gente,
 90 cambiando condizion ricchi e mendici;
 e portera'ne scritto ne la mente
 di lui, e nol dirai"; e disse cose
 93 incredibili a quei che fier presente.
 Poi giunse: "Figlio, queste son le chiose
 di quel che ti fu detto; ecco le 'nsidie
 96 che dietro a pochi giri son nascose.
 Non vo' però ch'a' tuoi vicini invidie,
 poscia che s'infutura la tua vita
 99 via piú là che 'l punir di lor perfidie".
 Poi che, tacendo, si mostrò spedita
 l'anima santa di metter la trama
 102 in quella tela ch'io le porsi ordita,
 io cominciai, come colui che brama,
 dubitando, consiglio da persona
 105 che vede e vuol dirittamente e ama:
 "Ben veggio, padre mio, sí come sprona
 lo tempo verso me, per colpo darmi
 108 tal, ch'è piú grave a chi piú s'abbandona;
 per che di provedenza è buon ch'io m'armi,
 sí che, se loco m'è tolto piú caro,
 111 io non perdessi li altri per miei carmi.
 Giú per lo mondo senza fine amaro,
 e per lo monte del cui bel cacume
 114 li occhi de la mia donna mi levaro,
 e poseia per lo ciel, di lume in lume,
 ho io appreso quel che s'io ridico,
 117 a molti fia sapor di forte agrume;
 e s'io al vero son timido amico,
 temo di perder viver tra coloro
 120 che questo tempo chiameranno antico".

Σ' αὐτὸν νὰ ἐλπίζεις καὶ στὶς καλές του πράξεις,
 αὐτός, πολλῶν ἀνθρώπων τῆ ζωῆ θὰ ἐπηρεάσει,
 90 κι ὁ πλούσιος κι ὁ φτωχὸς θέσῃ θ' ἀλλάξει·
 στὴ μνήμη σου θεὸ νὰ ἔχεις πράξεις ποὺ θὰ σοῦ πῶ,
 καὶ δὲ θὰ πείς σ' ἄλλον κανένα»· καὶ εἶπε πράγματα
 93 ἀπίστευτα, ἀκόμα καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ θὰ τὰ ζήσουν.
 Κι ὕστερα πρόσθεσε: «Γιέ μου, αὐτὲς εἶν' οἱ ἐρμηνεῖες
 γιὰ ὅσα σοῦ 'παν αὐτὲς εἶν' οἱ παγίδες
 96 πίσω ἀπὸ λίγους κύκλους ποὺ εἶν' κρυμμένες.
 Γιὰ τοὺς συμπατριῶτες σου ὅμως, μίσος δὲ θέλω νὰ ἔχεις,
 πολὺ μπροστὰ τραβᾷ ἡ δικιά σου ἡ ζωὴ
 99 μετὰ ποὺ γιὰ τίς ἀπιστίες τοὺς θὰ ἔχουν τιμωρηθεῖ».

Κι ἀφοῦ ἀπρόθυμη ἔδειξε μὲ τὴ σιωπῆ
 νὰ βάλει ὑφάδι στὸν καμβὰ ἡ ἄγια ψυχὴ,
 102 ὅπου στημόνι ἀπὸ μὲ εἶχε μπεῖ,
 ἄρχισα ἐγώ, σὰν κάποιος ποὺ ἀμφιβάλλοντας
 λαχτάρα νιώθει γιὰ μιὰ συμβουλὴ
 105 κάποιου ποὺ τὸν ἀγαπᾷ καὶ ποὺ σωστὰ θωρεῖ:
 «Καλὰ βλέπω, πατέρα μου, τὸ χρόνο νὰ καλπάζει
 ἐνάντια μου, χτύπημα γιὰ νὰ μοῦ δώσει τέτοιο,
 108 ποὺ γίνεται βαρύτερο γιὰ ὅποιον ἀφύλαχτος θὰ τὸ δεχτεῖ·
 γι' αὐτὸ εἶναι σκόπιμο νὰ προνοήσω καὶ ν' ἀρματωθῶ
 ἔτσι ποὺ ἂν χάσω τὸν τόπο ποὺ πιὸ πολὺ ἀγαπῶ, τοὺς ἄλλους
 111 τόπους, ἀπὸ τῶν στίχων μου τὸ φταιξιμο, νὰ μὴ τοὺς στερηθῶ.
 Κάτω, στὸν κόσμο ποὺ ἡ πίκρα του τέλος δὲν ἔχει,
 καὶ στὸ βουνό, ὅπου τὰ μάτια τῆς καλῆς κυρᾶς μου
 114 μὲ πῆγαν μέχρι τὴν ὁμορφὴ του τὴν κορφὴ,
 στὸν οὐρανὸ μετὰ ποὺ ἐταξίδεψα ἀπ' ἄστρο σὲ ἄστρο,
 ἔμαθα πράγματα ποὺ ἂν τὰ ξαναπῶ
 117 γιὰ πολλοὺς ἐκεῖ κάτω θὰ ἴναι στυφὸ τὸ γιαιτρικό· ἂν, πάλι,
 φίλος δειλὸς ἀποδειχτῶ καὶ τὴν ἀλήθεια δὲν τὴν πῶ,
 φοβάμαι πὼς στὴ μνήμη τῶν ἀνθρώπων δὲ θὰ ζήσω
 120 ποὺ ἀρχαῖο θὰ ὀνομάζουν τὸν δικό μας τὸν καιρό».

La luce in che rideva il mio tesoro
 ch'io trovai lí, si fé prima corusea,
 123 quale a raggio di sole specchio d'oro;
 indi rispuose: "Coscienza fusea
 o de la propria o de l'altrui vergogna
 126 pur sentirà la tua parola brusca.
 Ma nondimen, rimossa ogne menzogna,
 tutta tua vision fa manifesta;
 129 e lascia pur grattar dov'è la rogna.
 Ché se la voce tua sarà molesta
 nel primo gusto, vital nodrimento
 132 lascerà poi, quando sarà digesta.
 Questo tuo grido farà come vento,
 che le piú alte cime piú pereuote;
 135 e ciò non fa d'onor poco argomento.
 Però ti son mostrate in queste rote,
 nel monte e ne la valle dolorosa
 138 pur l'anime che son di fama note,
 che l'animo di quel ch'ode, non posa
 né ferma fede per essempro ch'aia
 la sua radice incognita e ascosa,
 142 né per altro argomento che non paia".

Canto XVIII

Già si godeva solo del suo verbo
 quello specchio beato, e io gustava
 3 lo mio, temprando col dolce l'acerbo;
 e quella donna ch'a Dio mi menava
 disse: "Muta pensier; pensa ch'i' sono
 6 presso a colui ch'ogne torto disgrava".

Τοῦ θησαυροῦ μου τὸ ἱλαρὸ τὸ φῶς
 ποὺ ἐκεῖ πάνω βρῆκα, ἄστραψε πρῶτα
 123 ὅπως φύλλο χρυσοῦ ποὺ τὸ χτυπᾶ ἡλιαχτίδα:
 κι ὕστερ' ἀπάντησε: «Ὅποιος συνείδηση ἔχει λερωμένη,
 ἀπὸ δικό του φταιζιμο ἢ ἀπὸ τρίτου,
 126 σίγουρα θὰ τὰ νιώσει τὰ σκληρά σου λόγια.
 Ὅμως ἐσὺ κάθε ψευτιά παράτα,
 κι ὅπως τὰ εἶδες, ὅλα πές τα σταράτα:
 129 κι ἄς ξύνεται ὅποιος ἔχει τὴ φαγούρα.
 Κι ἂν εἶν' τῶν λόγων σου δυσάρεστη ἡ πρώτη γεύση
 θ' ἀποδειχτεῖ τροφή γεμάτη ἀπὸ ζωή,
 132 ὅταν θὲ νὰ ἔχει χωνευτεῖ.
 Σὰν τοὺς ἀνέμους θὰ ἴναι τούτη σου ἡ κραυγή,
 ποὺ πιότερο χτυπᾶνε τὴν πιὸ ψηλὴ κορφή·
 135 μὰ τέτοια πράξη, μεγάλη θὲ νὰ δώσει σου τιμὴ.
 Γι' αὐτὸ και δὲ σοῦ δείξανε στὸν οὐρανό,
 οὔτε και στὴν κοιλάδα τῶν κλαυθμῶν, οὔτε και στὸ βουνό,
 138 παρὰ ψυχὲς ποὺ φήμη ἔχουν ξακουστή,
 γιατί ὁ νοῦς ἐκείνου ποὺ ἀκούει,
 δὲ δίνει πίστη σὲ περιπτώσεις
 ποὺ ἔχουν τίς ρίζες ἄγνωστες, κρυμμένες,
 142 ἢ σὲ ἄλλες ποὺ δὲν εἶναι φημισμένες».

Ἄσμα XVIII

Τὸ πνεῦμα, ποὺ πάνω του καθρεφτιζότανε ἡ θεία οὐσία,
 μονάχο του χαιρότανε τοὺς ἐσωτερικούς του στοχασμούς,
 3 κι ἐγώ, νὰ συγκεράσω πάσκιζα μὲ γλύκα τὴν πικρία.
 Κι ἡ κυρὰ ἐκείνη ποὺ στὸ Θεὸ μὲ πήγαινε, εἶπε:
 «Τὴ σκέψη σου ν' ἀλλάξεις και συλλογίσου πὼς εἴμ' ἐγὼ
 6 κοντὰ σ' αὐτὸν ποὺ κάθε πόνου φέρνει τὴ γιατρεία».